

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2779/2020
03.09.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Мирослав Нешић адвокат из ..., против тужене ББ из ..., чији је пуномоћник Стојан Илић адвокат из ..., ради измене одлуке о вршењу родитељског права, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 320/2019 од 03.10.2019. године, у седници већа одржаној дана 03.09.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж2 320/2019 од 03.10.2019. године у првом ставу изреке и пресуда Основног суда у Сурдулици - Судска јединица у Владичином Хану П2 38/18 од 18.03.2019. године у првом ставу изреке и у том делу предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сурдулици - Судска јединица у Владичином Хану П2 38/18 од 18.03.2019. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио измену одлуке о поверавању малолетне деце странака - ВВ, рођене ... године у ... и ГГ, рођене ... године у ..., из става другог изреке пресуде Основног суда у Сурдулици - Судска јединица у Владичином Хану П2 615/12 од 22.04.2014. године, тако што би малолетна деца странака била поверена њему на чување, негу, васпитање и самостално вршење родитељског права. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да на име трошкова парничног поступка плати туженој износ од 124.500,00 динара у року од 15 дана по правноснажности пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж2 320/2019 од 03.10.2019. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Основног суда у Сурдулици - Судска јединица у Владичином Хану П2 38/18 од 18.03.2019. године у првом ставу изреке. Ставом другим изреке, укинута је решење о трошковима, садржано у другом ставу изреке првостепене пресуде, и предмет у том делу враћен првостепеном суду на поновни поступак. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка,

погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужена је поднела одговор на ревизију.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. Закона о парничном поступку (ЗПП), Врховни касациони суд је нашао да је тужиочева ревизија основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а битна повреда одредаба парничног поступка из тачке 12. става 2. наведеног члана, на коју се тужилац позива у ревизији, није законом предвиђени разлог за овај ванредни правни лек.

Према до сада утврђеном чињеничном стању, правноснажном пресудом Основног суда у Сурдулици - Судска јединица у Владичином Хану П2 615/12 од 22.04.2014. године, донетом у спору за развод брака странака, одлучено је да ће тужена самостално вршити родитељско право у односу на њихово двоје малолетне деце - ћерке ВВ, рођену године и ГГ, рођену године. Током поступка за развод брака донето је решење П2 615/12 од 07.05.2012. године којим је одређена привремена мера и одлучено да ће се деца виђати са оцем сваког првог и трећег викенда у месецу - суботом и недељом од 11 часова до 18 часова, тако што ће их отац преузимати од мајке испред ... школе „...“ у ... и враћати мајци на истом месту. На основу наведеног решења тужилац је покренуо извршни поступак у којем је 10.06.2013. године донето решење о извршењу И 2331/13. Правноснажном пресудом П2 92/14 од 15.09.2015. године, донетом у истом спору, уређен је начин одржавања личних односа деце и оца тако што је одлучено да ће отац у прва три месеца - до 15.12.2015. године, виђати децу сваког првог и трећег викенда у ... „...“ у ... у времену од 11 часова до 18 часова, уз обавезу мајке да децу доведе до улазне капије у ... и на том месту их преузме по истеку одређеног времена, те да ће након тога деца виђати оца сваког првог и трећег викенда у месецу - суботом и недељом од 10 часова до 19 часова, тако што би их отац преузимао од мајке испред зграде ... школе и на исто место враћао. Тужилац је и на основу ове пресуде покренуо поступак извршења који је спојен са поступком извршења по решењу о одређивању привремене мере. Лични односи деце и оца не одржавају се редовно. Орган старатељства је 14.06.2017. године донео решење којим је одредио корективни надзор - тужену упозорио на недостатке у вршењу родитељског права и наложио јој да старију ћерку одводи код дечијег психолога или психијатра ради дијагностике или одговарајућег третмана, те да о томе органу подноси извештаје, а обе странке су упућене на разговоре у установу специјализовану за посредовање у породичним односима. Жалбу тужене изјављену против тог решења надлежни другостепени орган управе је одбио. Тужена је достављала органу старатељства извештаје о свом поступању по том решењу, што тужилац није чинио. По мишљењу комисије вештака (психолог, неуропсихијатар и социјални радник) тужена поседује потребне родитељске капацитете и треба да настави са остваривањем родитељства, али уз неопходан надзор органа старатељства, тако да не треба мењати одлуку о родитељском праву али је неопходно омогућити слободно виђање деце са оцем без присуства мајке, уз неопходност рада са оцем до успостављања поверења и сигурности деце према њему. Процена је комисије вештака да постоји велика вероватноћа негативног утицаја мајке на формирање лоше слике о оцу код деце, као и да се стиче утисак како она нема увид у потребе деце за оба родитеља и значају те потребе за

њихов развој. Током вештачења уочен је близак однос деце са мајком, као и да однос деце са оцем није успостављен због немања могућности али и због очевог недовољног учешћа, труда или умећа. Деца живе у породичној кући на којој је њихова мајка сувласник. Тужена је у радном односу и остварује солидна примања, а у подизању деце помажу јој родитељи који су били Тужилац није запослен и тренутно нема редовне приходе, а живи у породичној кући на којој је сувласник. Малолетна деца похађају ... школу - ВВ постиже изузетне успехе у школовању и на такмичењима из различитих предмета, а ГГ тренира

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио тужбени захтев којим је тражена измена одлуке о вршењу родитељског права. По налажењу тог суда, тужена има све потребне услове да деци омогући правилан развој - сувласница је куће у којој живи са децом, запослена са солидним примањима и има подршку родитеља у одгајању деце. Поред тога, тужена на правилан начин васпитава и усмерава децу па зато, без обзира на одређене мере корективног надзора над вршењем родитељског права, одлуку о вршењу родитељског права не би требало мењати јер деца живе са мајком од 2012. године и нису привржена оцу.

Другостепени суд је прихватио разлоге наведене у образложењу првостепене пресуде, сматрајући да нису основани жалбени наводи како је требало прибавити мишљење и органа старатељства који је одредио мере корективног надзора, јер то није било нужно у ситуацији када је обављено вештачење. Као ирелевантни су оцењени наводи жалбе о утицају тужене на формирање лоше слике о оцу код деце.

Оваква одлука се, по налажењу Врховног касационог суда, за сада не може прихватити као правилна.

Одредбом члана 67. Породичног закона прописано је да је родитељско право изведено из дужности родитеља и да постоји само у мери која је потребна за заштиту личности, права и интереса детета. За правилан психофизички одгој и развој детета потребан је контакт детета како са једним, тако и са другим родитељем. Према одредби члана 61. став 1-3 наведеног закона, дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи и то његово право може бити ограничено само судском одлуком, када је то у најбољем интересу детета - у случају ако постоје разлози да се тај родитељ потпуно или делимично лиши родитељског права, или у случају насиља у породици.

У конкретном случају, нижестепени судови су утврдили да се лични односи деце и туженог не одржавају редовно. Тужилац у поднетој тужби тврди да тужена онемогућава да личне односе са децом одржава на начин одређен правноснажном судском одлуком и да је због тога морао покренути поступак извршења. Орган старатељства је 14.06.2017. године донео решење о корективном надзору којим је тужену упозорио на недостатке у вршењу родитељског права, јер је уочио да постоје њени пропусти у вршењу родитељског права у погледу чувања и васпитања деце, зато што на неадекватан начин припрема децу за виђење са тужиоцем што негативно утиче на њихов раст и развој, као и на формирање породичног идентитета деце. И вештаци су проценили да постоји велика вероватноћа негативног утицаја тужене на формирање лоше слике о тужиоцу код деце, као и да се стиче утисак како тужена нема увид у потребе деце за оба родитеља и значају те потребе за њихов развој.

Имајући то у виду, основано се изјављеном ревизијом указује да чињенично стање није правилно ни у потпуности утврђено (члан 403. став 2. ЗПП у вези члана 208. Породичног закона), због чега се за сада не може испитати ни правилност примењеног материјалног права.

Наиме, нижестепени судови су у овом спору пропустили да поуздано утврде да ли се и у којој мери извршава правноснажна и извршна судска одлука о начину одржавања личних односа деце и тужиоца, а ако се она не извршава који су разлози за то - да ли је кривица на страни тужиоца или на страни тужене, односно да ли она својим радњама или пропустима онемогућава виђање тужиоца са њиховом малолетном децом. На такве радње и пропуштања тужене указују одређене околности - донето решење о корективном надзору и мишљење вештака о постојању велике вероватноће негативног утицаја тужене на децу, у смислу формирања лоше слике о тужиоцу, и њене неспособности да увиди значај потребе деце за контакт и са оцем.

Према одредби члана 270. Породичног закона, пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права, суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима. У овом случају, првостепени суд није затражио мишљење од неке од институција наведених у цитираној одредби, већ је одлуку донео на основу налаза и мишљења вештака, што је другостепени суд сматрао довољним и зато оценио као неосноване наводе жалбе туженог о овом пропусту нижестепеног суда.

Међутим, по налажењу ревизијског суда, имајући у виду све околности овог случаја, а нарочито донето решење о корективном надзору, било је нужно од органа старатељства прибавити мишљење о резултатима корективног надзора у погледу обавезе тужене да на адекватан начин припреми децу за виђење са тужиоцем.

Одредбом члана 205. Породичног закона предвиђено је истражно начело у поступцима у вези са породичним односима, тако да суд може утврђивати чињенице и када оне нису међу странкама спорне, а може самостално истраживати и чињенице које ни једна странка није изнела. У складу са тим начелом нижестепени судови су пропустили да изврше увид у спис извршног суда у којем се спроводи извршење судске одлуке којом је уређен начин одржавања личних односа деце са тужиоцем и тако утврди да ли се судска одлука спроводи или не, а уколико се не спроводи да ли је разлог томе понашање или пропусти тужене.

Из наведених разлога, нижестепене пресуде су морале бити укинуте у делу којим је одлучено о захтеву за измену одлуке о вршењу родитељског права и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновљеном суђењу првостепени суд ће извршити увид у предмет у којем се спроводи принудно извршење одлуке суда о одржавању личних односа деце и тужиоца, прибавити мишљење органа старатељства о ефектима изречене мере корективног надзора у односу на тужену - у погледу налога да на адекватан начин припрема децу за виђење са тужиоцем, а затим ценећи све околности и уз прибављено мишљење деце у складу са чланом 65. Породичног закона поново одлучити о захтеву којим тужилац тражи измену одлуке о вршењу родитељског права и да се оба детета повере њему на самостално вршење родитељског права.

Сходно изложеном, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић